Прокопчук М.Л., здобувач
Наукокий керівник: Супрунова І.В.,
д.н.з.держ.упр., доцент,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З НОРМАМИ ЄС У СФЕРІ AML/CFT ЯК ЧИННИК АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНИХ ЗАГРОЗ

В умовах затяжної повномасштабної війни та загострення гібридних загроз питання перекриття каналів фінансування терористичної діяльності стає невід'ємною складовою національної системи антитерористичної безпеки України. Фінансові ресурси залишаються критичною умовою підготовки та здійснення терористичних актів, тому ефективна система запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (AML/CFT) діє як превентивний механізм, що дозволяє виявляти загрози до їх реалізації.

Правову основу антитерористичної діяльності в Україні становить Закон України «Про боротьбу з тероризмом» [1], який визначає засади організації протидії тероризму та координаційну роль Антитерористичного центру при Службі безпеки України. Фінансовий вимір цієї протидії забезпечується Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [2]. Він запроваджує ризик-орієнтований підхід, вимоги до належної перевірки клієнтів і обов'язок повідомляти про підозрілі операції. Водночас динаміка загроз вимагає постійного оновлення цих інструментів.

Новий пакет реформ ЄС 2024 року, що переходить від директив до прямої дії єдиних правил, є орієнтиром для такого оновлення. Регламент (ЄС) 2024/1620 створює Орган з протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (AMLA) зі штаб-квартирою у Франкфурті [3]. Регламент (ЄС) 2024/1624 встановлює єдиний звід правил щодо належної перевірки клієнтів та виявлення підозрілих операцій [4]. Директива (ЄС) 2024/1640 визначає організацію національних систем і доступ до даних про бенефіціарну власність [5]. Регламент (ЄС) 2023/1113 поширює правило супровідної інформації («travel rule») на постачальників послуг у сфері криптоактивів, що дає змогу відстежувати перекази віртуальних валют [6]. З 1 січня 2026 року AMLA перебрала повноваження у сфері AML/CFT від Європейського банківського управління, а повноцінне застосування нових правил очікується з 2027 року [7].

З позиції антитерористичної безпеки України цей досвід цінний щонайменше у трьох аспектах. По-перше, прозорість бенефіціарної власності та якісні реєстри ускладнюють використання підставних структур для приховування джерел фінансування терористичних і диверсійних груп. По-друге, поширення AML-вимог на ринок віртуальних активів закриває канал анонімного переміщення коштів, який дедалі частіше використовують для фінансування протиправної діяльності та обходу санкцій. По-третє, посилення спроможності підрозділу фінансової розвідки та його взаємодії зі Службою безпеки України, Національною поліцією та іноземними партнерами скорочує час між виявленням підозрілої операції та запобіганням загрозі.

Отже, пріоритетними напрямами гармонізації законодавства України з нормами єс у сфері AML/CFT є: поетапне наближення національного законодавства до логіки нового AML-пакета ЄС; повна інтеграція ринку віртуальних активів у контур фінансового моніторингу; модернізація реєстрів бенефіціарних власників; розвиток аналітичних та технологічних можливостей аналізу blockchain-трансакцій; зміцнення інституційної незалежності й ресурсної забезпеченості національного FIU; підготовка фахівців із фінансового моніторингу та комплаєнсу. Реалізація цих заходів сприятиме не лише виконанню євроінтеграційних зобов'язань, а й підвищенню рівня антитерористичної безпеки держави та своєчасному попередженню терористичних загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» № 638-IV від 20 березня 2003 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text.
2. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 361-IX від 6 грудня 2019 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text.
3. Regulation (EU) 2024/1620 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 establishing the Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1620/oj.
4. Regulation (EU) 2024/1624 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1624/oj.
5. Directive (EU) 2024/1640 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2024 on the mechanisms to be put in place by Member States for the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1640/oj.
6. Regulation (EU) 2023/1113 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on information accompanying transfers of funds and certain crypto-assets. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1113/oj.
7. Single Programming Document 2026-2028 – ALMA/ URL:https://www.amla.europa.eu/document/download/

Риженьких Е.О., здобувач
Науковий керівник: Удовенко Ю. О.,
доцент, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет,

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ХАРЧОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

Харчова промисловість є однією з важливих сфер економіки України, діяльність якої безпосередньо пов’язана з використанням значної кількості сировини та утворенням відходів на різних етапах виробництва і реалізації харчових продуктів. До таких відходів можуть належати залишки сировини, побічні продукти виробництва, а також харчові продукти, від яких власник позбувається, має намір або зобов’язаний позбутися. Належне управління харчовими відходами має не лише економічне та екологічне, а й важливе правове значення, оскільки пов’язане із забезпеченням безпечності харчових продуктів, охороною довкілля та дотриманням установлених вимог суб’єктами господарювання.

Відповідно до Закону України «Про управління відходами», відходи харчових продуктів – це харчові продукти у значенні, наведеному в Законі України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», що стали відходами. Водночас утворювачем відходів визнається фізична або юридична особа, у результаті діяльності якої утворюються відходи [1]. Отже, підприємство харчової промисловості, діяльність яких супроводжується утворенням таких відходів, зобов’язані дотримуватися встановлених законодавством вимог щодо їх обліку, збирання, зберігання та подальшого оброблення.

Однією з основних проблем правового регулювання є визначення особливостей поводження з харчовими відходами та різних етапах виробничого процесу. У процесі діяльності підприємств можуть утворюватися харчові продукти, які з певних причин не можна реалізувати або надалі використовувати за призначенням. У таких випадках підприємства повинні забезпечити належне зберігання, сортування та перевезення цих відходів, а також організувати їх подальше відновлення або видалення відповідно до вимог законодавства. Згідно із Законом України «Про управління відходами», управління відходами охоплює заходи зі збирання, перевезення, оброблення, відновлення та видалення відходів [1].